

УДК 658.51:621

Остап Бойко

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ І ПРОБЛЕМИ ПОШИРЕННЯ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

Ostap Boiko

HUMAN CAPITAL AND PROBLEMS OF INNOVATION AMPLIFICATION IN UKRAINE

Важливою передумовою підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки та національної безпеки держави є формування інноваційної моделі розвитку. Останнім часом спостерігається усвідомлення зростаючої важливості інноваційної складової економіки. Інноваційні процеси на підприємстві, а саме, їх формування та розвиток знаходяться у центрі економічної науки, що підтверджується працями вчених Андрушків Б.М., Кирич Н.Б., Малюта Л.Я., Мельник Л.М., Вовк І.П., Семиноженка В.М., Лапко О.О.

Інноваційна діяльність — особливий вид підприємницької діяльності, достатньо ризиковий, оскільки вірогідність швидкої трансформації ідеї або винаходу у комерціалізований продукт не завжди висока. Зате і віддача від таких проектів може бути великою. Тому інноваційна діяльність потребує особливих механізмів стимулювання та державної підтримки.

Реалії такі: ставки по кредитах комерційних банків надзвичайно високі, фінансові інституції (страхові компанії, пенсійні та інвестиційні фонди) не ризикують вкладати в інновації, українські венчурні фонди практично відсутні. І тут держава має впливати на фінансовий сектор, щоб активізувати діяльність інноваторів, підприємств, а також банків, інших фінансових установ та організацій.

За сучасних умов, коли розвиток науки і техніки досяг виключно великих масштабів, жодна з держав, навіть США, Японія, Німеччина чи Росія з їхнім значним науковим і ресурсним потенціалом, не в змозі на однаковому рівні забезпечити поступ усіх напрямів науково-технічного розвитку. Для цього необхідно: наявність широких зв'язків із зовнішнім світом, науково-технічна спеціалізація, участь у світовому розділі праці, ефективне використання зарубіжного науково-технічного досвіду.

За даними опитування, яке проводилося Державною службою статистики України у 2014 році, інноваційну діяльність вітчизняних підприємств стримують: відсутність фінансування (56,6% респондентів), великі витрати (55,9%), відсутність коштів у замовника (31,7%), високі кредитні ставки (39%), недосконалість законодавства (37,7%), труднощі з сировиною і матеріалами (29%), високий економічний ризик (38,9%), відсутність попиту на продукцію (16%); відсутність кваліфікованого персоналу (17,2%), несприйнятливості підприємств до нововведень (14,5%). Для порівняння слід зауважити, що в промислово розвинених країнах, зокрема Німеччині, Великобританії, Італії та Іспанії найсуттєвішими проблемами розвитку інноваційної діяльності є недостатність фінансування (71,5%), компетенції (51%), інформації (38,8%), технологічної бази (40,5%), проблеми з правом власності (39,6%) [156, с. 189-190].

Серед сприятливих чинників для впровадження інновацій виділяють такі: здатність керівників підприємств і персоналу визначати та оцінювати економічні, соціальні, технологічні зміни у зовнішньому середовищі, бажання керівників працювати а довгострокову перспективу та наявність у них чітких стратегічних цілей, розвинена система збуту та маркетингу, що може оцінити ринкові тенденції; безперервний пошук нових ринкових пропозицій; вміння аналізувати та реалізовувати

нові ідеї. Серед зовнішніх чинників впливу слід визнати старіння наявних товарів (скорочення життєвого циклу), виникнення нових потреб у покупців, зміна смаків і пріоритетів у споживачів, підвищення рівня конкуренції.

Інновації це не означає для певного підприємства чогось абсолютно нового. Це може бути інновація, запозичена в іншого підприємства шляхом купівлі ліцензії, переймання досвіду і т.д. Що стало традицією в управлінні одного підприємства може стати інновацією для іншого такого ж чи подібного підприємства. Але, мабуть, ніколи не буде зайвим забезпечити контроль за виробництвом і управлінськими функціями колективу за допомогою комп'ютерного забезпечення. Інновації в технології також є дуже важливими, але без інших складових підприємство буде приречене. Звичайно, не можна перебільшувати важливості одних інновацій перед іншими, бо можна вкласти в технологічні інновації, але не знайти ринків збуту. Товар залежуватиметься, і відповідно підприємство зазнаватиме значних фінансових втрат.

На сьогодні головні інновації на виробництві слід здійснювати в управлінні, а потім у технології. Власники чи держава повинні ставити конкретні завдання перед управлінським апаратом і відповідно слідкувати

Перехід економіки України на інноваційний спосіб господарювання вимагає стимулювання інноваційних процесів, прискорення просування нововведень в усіх її секторах. І українська наука, і венчурний бізнес потребують розвинутої інфраструктури для розробки та комерціалізації наукових ідей прикладного значення. Створення відповідної інфраструктури потребує таких дій:

- покращення інвестиційного клімату;
- сприяння експорту високотехнологічної продукції;
- зменшення податкового тиску для інноваційних компаній, особливо на початковій стадії розвитку;
- створення зон інноваційного підприємництва, розвиток міжнародних науково-технічних зв'язків через спільну генерацію, обмін і використання нових знань і технологій.

Зараз чи не найсприятливіший час для інновацій. Позитивним моментом є те, що для роботи у Мінекономіки запрошують молодих спеціалістів з хорошою вітчизняною та західною освітою. Молоді фахівці повинні замінити старих управлінців, які не бачать довгострокової перспективи розвитку підприємств, окрім короткочасної вигоди. На кожному підприємстві має бути створена сильна команда із запровадженими мотиваціями в ній.

На даний момент для держави головне закласти нову інновацію в саму структуру держави, в усі сфери життя, закласти логіку процесу, розробити нові правила гри. Мають бути правильні важелі впливу на економічний стан в країні. Відміна тіньових схем, змога працювати за прозорими схемами заведе в Україну інвесторів. У квітні 2014 року Кабмін розпочав переговорні процеси із Світовим банком щодо другого пакету інфраструктурних проектів щодо енергоефективності у 10 містах України (% запозичень становитиме 0,7%).

Інноваційна політика держави має бути спрямована на підвищення ефективності підприємств, діяльність яких орієнтована, у першу чергу, на випуск високотехнологічної продукції. Заходи щодо підтримки, стимулювання інновацій, формування (зміни) відповідної нормативно-правової бази, створення адекватної системи управління на принципах інноваційного менеджменту повинні включати підтримку малого і середнього бізнесу.

Для впровадження інноваційного варіанту розвитку економіки починати потрібно із визначення економічних пріоритетів держави в інноваційній діяльності, розробки механізмів партнерства з бізнесом в інноваційній сфері.